

Чавдар Спасов

ЕДИН ПРАВОПИСЕН ПРОБЛЕМ

или „как трябва да се пишат словосъчетанията: „Свещеното писание” или „Свещеното Писание”, „Стар завет и Нов завет” или „Стар Завет и Нов Завет”, поставен в контекста на необходимостта от еднопосочност на педагогическото въздействие

Abstract: Chavdar Spasov, *Abstract: A Spelling problem or „how to write“ phrases: „Holy Scripture“ or „Holy Scripture“, „Old Testament and New Testament“ or „Old Testament and New Testament“, placed in the context of the need for one-way pedagogical impact.*

The aim of this article is to raise the issue of the spelling of the phrases “Holy Scripture,” “Old Testament,” and “New Testament” within the scientific community. The problem is both linguistic and theological in nature, as it concerns concepts fundamental to theological knowledge. However, discrepancies in the spelling of these terms in textbooks across different subjects hinder the work of both students and teachers, leading to a lack of consistent pedagogical influence.

Keywords: The Spelling, „Old Testament“ and „New Testament“, Pedagogical Influence

Първо, бих искал да започна с това, че с тази статия не си поставям за цел да направя преглед на многообразието от аспекти, интерпретиращи от морфологична гледна точка различните случаи на употреба на главна буква нито в исторически, нито в сравнителен план, което по своята същност би било колосално по своята същност изследване.

Второ, не си поставям за цел и да осветля научно един по същество колкото езиковедски, толкова и богословски проблем, като заема едната или другата страна. Задача ми е съвсем скромна – да представя още една гледна точка относно въпроса за правописа на посочените в заглавието словосъчетания, а именно: „Свещеното писание” или

„Свещеното Писание”, „Стар завет и Нов завет” или „Стар Завет и Нов Завет”. Тази гледна точка обаче считам за изключително важна, защото касае еднопосочността на педагогическото въздействие при обучението на подрастващите.

В пояснението „Паричните единици в Новия Завет”, включено след текстовете на всичките 77 книги от Библията, в изданието: Библия – сиреч книгите на Свещеното писание на Вехтия и Новия завет, издание на Светия Синод на Българската църква от 1991, е употребена формата „Новия Завет”¹. Доцент Ивайло Найденов, понастоящем декан на Богословския факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски”, в книгата си „Библейският Йона” също многократно употребява формите „Свещеното Писание”, „Стар Завет и Нов Завет”. Като примери могат да се посочат: на стр.19 пише: „Книгата на пророк Йона е неразделна част от канона на Стария Завет”², на стр.175 е употребена формата „Свещеното Писание”³.

Не само днешните преподаватели богослови, но и старите и уважавани професори по различните богословски научни дисциплини в Софийския университет в своите научни трудове и статии употребяват единствено и само правописните форми „Свещеното Писание” и „Стар Завет и Нов Завет”. Красноречив пример в това отношение е професор протопрезвитер Николай Шиваров, който в научния си труд, изучаван и днес от всички студенти бъдещи богослови – „Херменевтика на Стария Завет”, още в самото заглавие е употребил гореспоменатата форма.⁴ Същото се отнася и до проф. Христо Гяуров, който използва навсякъде по-старите форми „Св. Писание”⁵ и „Вехтия и Новия Завет”.⁶ Този списък може да бъде продължен с десетки имена на български учени в областта на богословските науки, което в случая е напълно излишно.

Не е излишно обаче да видим как стоят нещата в новоиздадените учебници по религия за начален и среден курс на общообразова-

¹ Библия, сиреч книгите на Свещеното Писание на Вехтия и Новия Завет, изд. на Светия Синод на Българската църква, София, 1991.

² Найденов, Ив. *Библейският Йона*, София, 2008, с. 19.

³ Пак там, с. 175.

⁴ Вж. Шиваров, Н. *Херменевтика на Стария Завет*, София, 2003.

⁵ Гяуров, Хр. *Новозаветна херменевтика*, София, 1943, с.1.

⁶ Пак там, с. 4.

телните училища. То е необходимо, защото въз основа на Заповед № 06-00-159 от 28.08.1997 година на Министерството на образованието и науката религията получи място в учебните планове на общообразователното училище като свободноизбираем предмет (СИП или ФУЧ), а след приетата Инструкция № 2 от 23.06.2003 г. от Министерството на образованието и науката и на задължителноизбираем предмет (ЗИП или ИУЧ).⁷ От настоящата 2020-2021 учебна година предметът „Религия“ ще продължава да се изучава като избираем (ИУЧ) за учениците от първи до дванадесети клас, но вече ще е с учебници, одобрени от Министерството на образованието и науката, а не само с учебни помагала. Обучението ще се провежда по предварително зададени програми, утвърдени със заповед № РД09-1474 от 24.08.2018 г. на МОН⁸, по три направления:

1. Религия (християнство)
2. Религия (ислям)
3. Религия (неконфесионално обучение).

До настоящия момент са издадени учебници по учебния предмет „Религия–християнство-православие“ само за учениците от първи до пети клас, като предстои и издаването на учебници за следващите класове. В учебника „Религия – християнство-православие за пети клас“, издание на Българската православна църква – Българската патриаршия от 2019 год., констатираме употребата на едни и същи правописни форми. В първия раздел със заглавие: „Библията – книга на живота“ на стр. 8 четем: „Двете части на Библията, Старият и Новият Завет ...“ и „Днес Священото Писание е преведено на повече от 2400 езика ...“⁹. Не по-различно е и в учебника за четвърти клас, където още на стр.3 пише: „Разгръщаме популярните страници на Священото Писание“, а на стр.16: „В Новия Завет Божият Син Исус

⁷ www@zkn_PUO br_180717, чл. 87 (2) от „Закон за предучилищното и училищно образование“, влязъл в сила от 01.08.2016 г., структурата на учебния план обхваща три раздела: задължителни учебни часове (ЗУЧ), избираеми учебни часове (ИУЧ) и факултативни учебни часове (ФУЧ). А според същия закон чл. 2) 89) се предвижда изучаването на религия в избираемите учебни часове.

⁸ В интернет адреса на заповедта на МОН – [pr_UP-religia-nekofesionaln_170418.pdf](#) също са употребени формите „Стар Завет и Нов Завет“.

⁹ Вж. *Религия–християнство-православие*, учебник за 5 клас, София: Синодално изд., 2019, с.8.

Христос обединява тези заповеди (Десетте Божии заповед – бел. моя) в две – любовта към Бога и към ближния”¹⁰

От всичко казано дотук, може да се направи следният извод: от богословска гледна точка единствено правилни са формите „Свещеното Писание” и „Стар Завет и Нов Завет”. Богословските науки правят ясно разграничение между Свещеното Писание и Свещеното Предание, от една страна, и всекидневната употреба на думата „писание” и преданието като фолклорен и литературен жанр, от друга. А също и между Стария (Вехтия) Завет и Новия Завет като двете основни части на Библията, от една страна, и завета като духовно послание, отправено от предходните поколения към техните потомци, от друга.

От чисто езиковедска гледна точка обаче нещата стоят коренно различно. По аналогия със словосъчетанията: Божието слово, Божията воля, Божия заповед, Божието всемогъщество, Божиата справедливост, Божия храм, Божиата милост, Божиата доброта, Божия гняв, Божиите дела, Божествената сила, Божествената искра, Свещената история, Свещения текст и т.н., по които няма разлика при правописа в светската и богословската литература, в учебниците по литература, включително и по новото учебно съдържание, се употребяват формите „Старият завет”, „Новият завет” и „Свещеното писание”. Ето и няколко примери в тази насока:

В учебника по литература за 8 клас, издателство „Просвета плюс”, София, 2017, на стр.116 срещаме формите: „Стария завет” и „Новия завет”, а на стр.121 – „Свещеното писание”¹¹ Същите форми са използвани и в учебниците по литература на издателство „Просвета” (стр.98 – „Старият завет” и „Новият завет” и стр. 96 – „Свещеното писание”)¹²; на издателство „Анубис” (стр.111 – „Стар завет” и „Нов завет” и стр. 99 – „Свещеното писание”)¹³; на издателство „Диоген” (стр.184 – „Стар завет” и стр.185–„Нов завет” и стр.181 – „Свещеното писание”)¹⁴; на издателство „БГ учебник” (стр.70 – „Старият завет” и

¹⁰ Вж. *Религия–християнство-православие*, учебник за 4 клас, София: Синодално изд., 2019, с.16.

¹¹ Вж. *Учебник по литература за 8 клас*, София: „Просвета плюс”, 2017, с.116.

¹² Вж. *Учебник по литература за 8 клас*, София: „Просвета”, 2017, с.96-98.

¹³ Вж. *Учебник по литература за 8 клас*, София: „Анубис”, 2017, с. 99-111.

¹⁴ Вж. *Учебник по литература за 8 клас*, София: „Диоген”, 2017, с. 181-185.

„Новият завет”¹⁵; на издателство „Регалия 6” (стр.114 – „Стар завет” и „Нов завет” и стр. 110 – „Светото писание”)¹⁶ и т.н. Тези форми срещаме и в някои от учебниците по литература за 9 клас – напр. в учебника по литература за 9 клас, издателство „Булвест 2000”, София, 2018, на стр. 202 срещаме формата: „Новия завет”, а на стр. 195 – „Светото писание”¹⁷. В изданието на ИК „Скорпио”: „Правописни и пунктуационни норми с приложение текстове”, София, 2005, с автор Иван Инев, което в продължение на повече от едно десетилетие бе препоръчвано на учениците от много учители по български език и литература, в раздела „Морфологична употреба на главни букви” на стр. 35 са посочени като правилни формите: „Светото писание, Новият завет и Старият завет”¹⁸.

Някой логично би задал въпроса: „А как стоят нещата в правописния речник на българския език?”. В „Официален правописен речник на българския език, издание на Българската академия на науките, Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин”, София, 2012, в уводната част е включен разделът „Употреба на главни и малки букви”, но тук единствената форма, която срещаме на стр. 40 е „Евангелие”¹⁹, по която няма никакво разминаване от богословска и езиковедска гледна точка. Идентично е положението и в по-старото издание на правописния речник на съвременния български книжовен език, издание на Българската академия на науките, София, 1983, където също в уводната част не са посочени тези форми.

От гореизложените примери може да се направи още един основен извод: няма и не може да има еднопосочност на педагогическото въздействие върху подрастващите, когато имаме разминаване между два коренно противоположни подхода в областта на правописа. Години наред студентите първокурсници в Богословския факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски”, които не са възпитаници на Духовната семинария, едва ли

¹⁵ Вж. *Учебник по литература за 8 клас*, София: „БГ учебник”, 2017, с. 70.

¹⁶ Вж. *Учебник по литература за 8 клас*, София: „Регалия 6”, 2017, с. 110-114.

¹⁷ Вж. *Учебник по литература за 9 клас*, София: „Булвест 2000”, 2018, с. 195-202.

¹⁸ Вж. Инев, Ив. *Правописни и пунктуационни норми с приложение текстове*, София: ИК „Скорпио”, 2005, с. 35.

¹⁹ Вж. *Официален правописен речник на българския език, издание на Българската академия на науките*, София: „Проф. Любомир Андрейчин, 2012, с. 40.

са имали логично обяснение защо в училище и в университета на едни и същи словосъчетания правописът е различен. Пред същата дилема през тази учебна година и в бъдеще ще бъдат поставени и учениците, които ще изучават като учебен предмет „Религия - християнство”. А те не са никак малко, защото и в самата конституция на Република България в чл. 13 (3) е записано: „Традиционна религия в Република България е източноправославната”. А какво да кажем за учителите по религия, когато по-будните ученици им зададат въпроса: „Защо в учебниците по религия пише „Свещеното Писание”, „Стар Завет и Нов Завет”, а в учебниците по литература – „Свещеното писание” и „Стар завет и Нов завет”. А ако този учител преподава едновременно и двата предмета?! Защото интересът на учителите към курсовете за следдипломна квалификация за придобиване на правоспособност „учител по религия” от миналата година сериозно нарастна.

Убеден съм, че няма и не може да има неразрешими проблеми. Всичко е въпрос добра воля. Считам, че учените езиковеди трябва да направят крачката на компромиса, защото за богословието този въпрос е принципен и засяга устоите на самата вяра. Така, както сглавна буква е прието да се пишат редица съществителни нарицателни имена, които като приложения са придобили „статута” на неразделна част от имената на исторически личности и на персонажи от художествени произведения (напр. Отец Паисий, Патриарх Евтимий, Презвитер Козма, Дякон Левски или Бай Ганьо, Хитър Петър и т.н), така може да се кодифицират и формите „Свещеното Писание”, „Стар Завет и Нов Завет”. Ако това не се направи, необходимостта от еднопосочност на педагогическото въздействие ще си остане просто едно добро пожелание. А настоящите и бъдещи учители и преподаватели да се оправят сами – кой както може!